

Օ Ր Ա Թ Ե Ր Թ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՂԱԲԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

է ՏՄԻԹ Ամէն ամառուս պոէզի քննի քերթիս սօրէքնից հասցից Տեղեկ — Խմբագիր՝ Հ.Ս.Կ Պ.Ա.Լ.Ե.Ա.Ն Ձեռագրահանած ձեռագրերը չեն վերագրուել

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎԱՍԵՐ ՃԱՓՈՆԻ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴ. ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԻՋԵՒ Ռուս եւ Ամերիկեան գաղտնի զինակցութիւն...

Էրիօ եւ Ռուզվէլթ ինչ կը խորհին Ռուսիոյ մասին

Ձանազան իրադարձութիւնները ցոյց կուտան, որ աշխարհ կը գտնուի ռուսական փոփոխական պատերազմի մը նախափուլին: Փարիզի շատ լաւատեղեակ լրջանակներուն մէջ խորհողներ կան, որ այս պատերազմը անխուսափելի է: Ընդհանրապէս, շատ չանցած պիտի պայթնային զայն: Եւ ինքզինքն Ռուսիան պիտի ստիպուի կողմը առնել: Բոլոր դէպքերն ու երևոյթները կը հաստատեն, թէ այս պատերազմը շատ չպիտի ուշանայ: Կ'ըսեն թէ ճշմարտ պատերազմ է, իսկ Ռուսիան անհրաժեշտ պատրաստութեանց հասնել է ինչպէս:

Միտմամբով, խորհողները զինակցութիւնը մեծ թափով կը կը գործէ: Լոնտոնի համաձայնագրեր ստորագրելէ և Լեհաստանի հետ բարեկամանալէ վերջ, խորհողները զինակցութիւնը իրականութեան հարաւանաբար, թէ յայտնեցած մտքերը եւրոպական հողամասը այն բոլոր վտանգներէն, որոնք կրնային սրել ձեռք սպառնալ Ռուսիոյ կը ձայն տան: Դրանք զերմանական վտանգը: Այս բոլորէն զատ ֆրանսիացիներու մերձեցումը առաւել ևս կ'ապահովէ պաշտպանները:

Եւրոպական հողամասը այսպէս մտքերէ վերջ, բնական էր որ Ռուսիան իր անխորհրդէ գէշի Ամերիկայ պիտի դարձնէր: Երբ Ռուսիան Ամերիկայի մէջ բուն համաձայնութիւն կայ ճշմարտի նկատմամբ, որովհետեւ անկէ կը վախնան: Անգլիացի զինակցութեան մը, անցնալները, ցնցելով Սադաթական Ովկէանոսի խնդիրը, որ ճշմարտանմանութեան վէճի ամենէն մեծ դաշտը կը հանդիսանայ, բնորոշ բացատրութեամբ մը կ'ըսէր, թէ Ամերիկացիները «ճշմարտական խուճապէ» կը տառապին: Այսպիսի հիման մը վրայ յենած խորհողները զինակցութեան թիւնը, բնականաբար, չպիտի դժուարանար համաձայնելու Ամերիկայի հետ: Այս նկատմամբ է որ, Մոսկուան փութագր Ուաշինգթոնը ձայն տուաւ կիսովիւնով:

Կը թուի սակայն, որ ռուսական զինակցութեան համաձայնութիւնը, առաւել անխորհրդով կարծուածին չափ զիւրերն գործ մը չէր: Երբ մը ուրիշ դժուարութիւններէ զատ կար նաև եօթը հարիւր միլիոն տոլարի հին փոխառութեան մը խնդիրը: Սովիէները, ոչ մէկ կերպով տրամադրել են ճանչնալու այս պարտքը: Եւ սակայն, ստուարիկ, բոլոր դժուարութիւնները հարթուեցան և համաձայնութիւնը կնքուեցաւ զիւրութեամբ:

Մի՞թէ սակայն Ռուսիոյ ձեռքերը բոլորովին ազատ են: Մի՞թէ չքացած են հարաւային սահմաններուն վրայ իր ունեցած վտանգը: Խորհողներ կան, որ վերջերս, Գերմանիոյ և Լեհաստանի միջև առաջ եկած մերձեցումը ճշմարտական նախաձեռնութեան արդիւնքն է, եւ թէ, առկէ առկայ, խորհողները բանակցութիւններ կատարուած են թողնելու, Պերլինի և Վարշաւայի միջև:

Յրանալով ընկերակցութեան զինակցութեան զեռն Պլուս չի վաւերացրել վախ յայտնելու, թէ լեհագերման յարձակումը կը կրնայ գործադրուի Ռուսիոյ դէմ: Իսկ համաձայնագրի շնորհիւ, անհրաժեշտով կը հայտնի Գերմանիոյ և Լեհաստանի դէմ, անամօթ արկածախնդիրներ կոչելով զանոնք:

Բազմաթիւ և յուրյ յատուաններ կան, ուրեք, որոնք շատ հաւանական ցոյց կուտան ռուսական փոփոխական բարեկամ մը: Բայց, մի՞թէ հաւասարապէս հաւանական չէ լեհագերման բարեկամութիւնը: Եւ իսկ սակայն քան թէ եւրոպական այս պայքարին մէջ, Պիս երկրորդ հարցին, անշուշտ, զիւրին չէ պատասխանելու: Ոչ ոք այս մասին վաւերական տեղեկութիւններ ունի, և, ինչ որ կ'ըսուի, ենթադրութիւններ են միայն:

Հարցը սակայն այսքանով չի սահմանափակուիր: Անգլիական մասնակի թղթակցները կը տեղեկանան, թէ Ամերիկան մեծ ու զարհուրելի բան մը կը պատրաստէ: Բայնիսի ուղղուած իր անամակով կիսովիւնով Ռուսիա հրաւիրող Ռուզվէլթը տրամադրել չէ սահմանափակուելու ռուսական զինակցութեան յարաբերութեանց պարզ մէկ վերահաստատուելով, այլ որոշած է աւելի առաջ երթալ «Տէլի Մէյլի» (փութակցութեան տպագրութիւն) թղթակցը կը կարծէ թէ պատրաստուած է զինուորական գաղտնի դաշինք մը, որ կը պարտադրէ Ամերիկային յարձակել ճշմարտի վրայ այն պարագային, երբ այս վերջինը պատերազմ կը հռչակէ Ռուսիոյ դէմ:

Պէտք է նշել, որ կիսովիւնով Ռուզվէլթը ժամանումէն քիչ յետոյ, եւ կանոնադրուած տեղույն ճշմարտական զեռնապարտ և անոր տեղ նոր մը շնչանակուեցաւ: Իսկ թողնելու կատարութիւնը չվարձանցաւ յայտարարելու, թէ չպիտի զրկէ ուրիշ զեռնապարտ, ինչպէս որ վերջնական կերպով չպարզուի կողմութիւնը: Բայց ի՞նչ պիտի ըլլայ կատարութեան պարզումը, որուն կը սպասուի: Պատերազմը Արդարեւ, բոլոր հաւանականութեանց մէջ ամենէն հաւանականը այս կը թուի ըլլալ:

Միւս կողմէն, Յրանալով նախկին վարչապետներէն Էտուար Երիօն, որ քանի մը ամիս Ռուսիա այցելեց, խոսելով խորհողներու նախկին յանձնարարութեան կամ դատարարութեանց արաններու մէջ, յորդանաններով զբերելով և իր անցնիներուն ու բարեկամներուն հետ խօսելով չի դադարել բնաւ զովկէլ Ռուսիան և Ռուսիոյ հետ կապ ունենալու:

ՄՏԱԾՈՒՄԻ ԵՒ ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԾԻԹԵՐ

[25]

Մանկավարժութիւնը արուեստի բոլոր ստեղծագործ կարելիութիւններով սօժանած է: Ի չպէտք որ արուեստագէտը իր ստեղծարար լուսով կը կերտէ իր մտածումը, և և զայն, խորհուրդ ու կրօնով զննելով նիւթին ձևը կամ ծառայութեան ներքին, նոյնպէս, մանկավարժը — ան որ գառակն մակընթացութիւններու կը հասցնէ իր հոգին, — ընդունակ է մեծ ու հզոր ստեղծարարութեան: Գանի ու վառ զոյգում իրենց արուեստը կը վարձուան ստեղծարար պիտի ըլլան:

Ու հիմա, երբ գոյացած ու շուկա տեղանքի մը հոգին կը կախուի ազգային մեր կողմաններուն վրայ, պատճառը այն է որ մշակութի մասերէն ներքաղենք: Եւ ստեղծարարութիւնը յարկաւ թողնուելու բանակ մը դիմելը դժուար է, ու վառ մանկավարժութեան, ամէն որ հոգնելու ներք ու հոգնելու վրայ, կը կատարուի մեղի-սակից ու վարձող խոշորագուծը գործողը դատարարութեան և գանակով ժողովը:

Ու անմիջեպէս այս համայնապատկերին մաս, ուժաօրէնք անոնք, որ ցնցելի հոգին մեծ ստեղծարարութիւններուն ստեղծումով կը պարտուին:

Մինչդեռ ներսները իրենք կ'ստեղծեն զեռններն ու գառակներն մեծ թրուակներով: Եւ համարեմ ի՞նչ կ'ստեղծագործէ իր մտաբարդութեան ու կրօնի զին հետաքրքրութիւնները, ընդհանրապէս, միջակ-թիւնները կ'ստեղծեն իրենք իրենք իրենց արուեստը: Եւ մանկավարժութիւններէ ու մտածարութեանց մեջ անցնելու:

Հոն ուր հասարակ տիպարներ կը ստեղծուին ու կը նախնին, առաջագործի միայն յարթութեան ու մակընթացութիւններ կ'արձանագրէ:

Պէտք է ընդունել թէ, ժամանակակից ստեղծարարութեան հետեւն է ամէն բանէ առաջ բարոյական մեծ ընդունակութեան մը, որուն անմիջական հետեւն են համայնարարին ներքայ խոր պատգամները:

Ու մինչ մէկ կողմէ ընկերային կեանքը կը մանէ սեխի թիւնները, ինչպէս զի ներքին թիւններուն սահմաններէ ներք, ընկերութեան բարոյական կեանքի հաւասարակութեան համար քեռ կը շարունակուին բարոյականութեան անհրաժեշտ կերպերը:

Անասոյց ու արուեստը, հայկական արտասահմանը օրէ օր կը զարգանայ: Եւ օր կը կարողանան զգուշութեան իրենց ներքին խորհողութիւնն ու բարոյականութիւնը: Ինչպէս զի մեր զիստարակն ուրիշ իր նաւագոյնն արձաններ:

Մտայն ու մշակութայն գործը կը օրէ զգային կեանքի մէջ: Ու մինչ յարթութիւններ ու հզորներ սեղանը ու կեանքով կը շարունակեն իրենց սպառնալիցութիւնը: Եւ վաղուան պայքարին ամենէն կատու և մատուր զեռնները, մենք միայն, նրա մեծ մեծները գործի հոգնելու վրայ, կը շարունակենք ստեղծութեան:

Նեցող ամէն ինչ, Եթէ հաւատք ընծայենք Երիօնին, որ, ըստ իր հակառակորդներուն, իրական ռուսաստրուութեան է կը տառապի, ստիպուած պիտի ըլլանք հաւատալու նաև, որ չկայ աւելի օրինաւոր պետութիւն քան ռուսականը, աւելի առաքինի մարդկային ընկերութիւն քան խորհողներն: Եւ աւելի աշխատասէր մարդիկ քան պոլշեկները: Եւ Ռուսիոյ մէջ կ'ըսէ Երիօն, սահմանափակուած են ուրիշները, դադարած է ալըրոստրութիւնը, զսպուած են հիւանդութիւնները, եւ մարդիկ երբեք չեն կ'ապրին: Այս պատճառով ալ կ'առաջարկէ կատարել համայնութիւն մը գոյացնել Յրանալովներուն և պոլշեկներուն միջև:

Դարձեալ, կան կարգ մը անգլիացի թղթակցներ, որոնք կը խորհուրդ տան համար անոնք կը իշխեն անոր մէկ յայտարարութիւնները, ուր կ'ըսէր թէ պէտք է համայնացնել Ամերիկայի ոչ միայն թաղան հարստութիւնը, այլև գործարաններն ու խոշոր ճարտարարութեանը:

Եւ այս պարագային դժուար չէ երևակայել, թէ ի՞նչ պիտի պատահի և ի՞նչպէս պիտի ցնցուի աշխարհը, եթէ իրականանայ ճշմարտական սպառնալիքը Ռուսիոյ դէմ:

ԿԱՐԵՒՈՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԵՐՄԱՆ ՊԱՀԱՋՆԵՐԸ Եւ Փոքր Համաձայնականները

ՀՈՂԱՅԻՆ ՈՒՅԷ ՓՈՓՈՒՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԴԱՇՆԱԳԻՆԵՐՈՒ ՔՆՆՈՒԹԵԱՆ ԴԵՍ ԵՆ Յրուսու կը համախմբէ իր զինակցները

ԳՕՄԻՑԷ. — Այս առաւօտ, ժամը 10ին, խոսակցութիւնը սկսեալ Յիւսու-Սլուացիոյ և Ռուսիոյ արտաքին նախարարներուն Պէնզի և Թիթուլեացուի միջև: Գէտորին, երկուքը միասին ճաշեցին և ժամը 13ին վերական խոսակցութիւնը:

Կէտորին վերջ տեղի ունեցած հարցախոյնի ցոյց մը, որու ընթացքին իտեղեցան երկու նախարարները: Սեւոյ, Թիթուլեացու բառ առ բառ հետեւեալը յայտարարեց մտածելին:

«Այս զանազաններու վերաբերման վերջնական կէտեր, որովհետեւ պատերազմ չի սկսած: Այս պատերազմ չի սկսած, որովհետեւ վտանգներու վերջնական կէտեր: Այս կէտերը չեն սկսած պարտադրել մեզի, Ռուսաստանը բաւական ուժեղ է, ինքզինք պայտանելու համար:»

Իր կողմէն, Պէնզի յայտարարեց թէ Փոքր Համաձայնութեան համար անկարելի է ընդունել հոգնելու սեղ փոփոխութիւն: Սեւոյ անգործառնալով Ազգերու Դաշնակցութեան վերակազմութեան ծրագրերուն, շնչաց թէ Փոքր Համաձայնութեան համար անհրաժեշտ է Ազգերու Դաշնակցութեան կանոնադրել իր ներկայ մեկին մէջ:

Ժամը 17ին ալ մասնակի արուեստը զեկոյց մը, որ չեղանէ յետոյ երկու նախարարներու տեսակէտներուն նոյնութիւնը մէջ կը բերէ և կը հաստատէ վերջնական փոփոխութիւնը:

Յրկարող անգալ խոսակցով մտքներն ունէլ, Թիթուլեացու յայտարարեց թէ մէջ յայտարարեց Փոքր Համաձայնութեան իրողութիւնը մըն է և շուտով անտեսական իրողութիւնը մըն ալ պիտի դառնայ, ամէն բանէ առաջ հոգնելու իրողութիւնը մըն է:

Պէնզի և Թիթուլեացու միասին մեկնեցան Կոստանցէ (Սլու.Սլուացու): Յրուսու պիտի գործակցի իր զինակցներուն հետ: Մասնաժողովը Սլուացուի վրայ (Սլուացու) չի գործարար: Յրկարող Եւրոպայի մաս, մէկը կարգապահներու սպասարկման զէմ մը: Ազգերու Դաշնակցութեան զէմ: Սերկուցին համար ալ կը զանէ ոչ միայն զինակցներ, այլ և ազգեր: Եւ հոսանքի հոսանքի իրենց տեղ: Ազգերու Դաշնակցութեան խնդիրն մէջ, Խոսակցան է որ կը կուրի, Զինութեան մէջ ալ Անգլիան:

Ի՞նչ պիտի ընենք այս զոյգ յարձակողներուն առջև, որոնք չեղանէ ուղղուած են Յրանալով և անոր զինակցներն երջան Փոքր Համաձայնութեան և Լեհաստանի դէմ: Մինչև հիմա մենք բաւականացանք զիսկ առաջ, Այդ տեսակ խնդիր մը չկայ: Ազգերու Դաշնակցութեան կանոնադրել 26րդ յօդուածը կը նախատեսէ զանազաններու վերաբերման կարգապահութեան կողմէն: 14 շեկաններէն առաջ Փոքրիկ և ժընէվի մէջ կողմ կարգապահութիւնները կը մնան ի զորուս:

Այս ընթացքը կրնայ ընդունել ըլլալ, եթէ անկէ հաննեք զինութեան վերջնական անհրաժեշտութեան և Ազգերու Դաշնակցութեան յայտարարելու հետեւեալները: Զինութեան վերջնական մըն է ներկայ խոսակցող վերջնական մէջ, և ժընէվի հաստատութեան անկարողութիւնը պէտք չունի սպառնալի:

Բայց նկատի առնելու է թէ կարողանան պայտանութիւնը միայն պարտութեան կը յանգի, եթէ երբեք մնանք մենք կողմէ պայտանութեան գրեթե օրոյ: Ժխտելով կարելի չէ ընչիւր շարժում մը:

Ո՞վ կրնայ հաւատալ թէ չեղանքներու համար Ազգերու Դաշնակցութեան, սահմաններուն և պայտանութեանց զէմ սկսած յարձակութեանը, կը բաւէ անկարողութիւնը կարողանալ զանկարողութեան մէջ և կատարուող զիւրականութեան վերաբերման:

Ներկայիս, միայն գործ պէտք է: Ներկայ կարեւոր լուծումներ կան. — ուրախապէս հրատարակել պայտանութիւն, և այն տան նկատի ունենալ պայտանութեան անհրաժեշտ միջոցները երբ թշնամիները անխոսակցութեան երկրորդին: Եւ կամ քաջաբար յայտարարելու մեծանակել, օտարական համար հակառակորդները որ ընդունին մեր պայտանութեան:

Հետաքրքարեալ է զիսկալ թէ ո՞ր լուծումը կ'ընդունի Պէնզի, որ հոս պիտի գայ, Թիթուլեացուի հետ խորհողներէ յետոյ:

Ի՞նչ կայ Ծ. Արեւելիի մէջ ՌՈՒՍԻԱ ԿԱՐԵՒՈՐ ԶԻՋՈՒՍՆԵՐ ԸՐԱԻ ԻՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ

ՄՈՍԿՈՒ. — Գործադրութեան խորհուրդը եւ համայնակար կատակցութեան կեդր. կոմիտէն հրատարակեցին համաձայնագիր մը որով բազմաթիւ զիւրականութեան կը տրուին Մոսկուայի Արեւելիի բնակչութեան: Հրամանագրերին համաձայն, համայնական անտեսութիւնները 10, մասնաւոր ընկերութիւններն ալ 5 ամիս զործ են կատարութեան տրամադր յանձնելու պատրաստութեան: Միւս կողմէ, բանտարաններու եւ ծառայողներու օրավարները կարելին 30 կ'աւելցուին, ինչպէս նաև կը բարձրացուին զիւրականութեան ամսականները:

Հուովի խորհրդակցանք ինչո՞ւ գնաց Պերլին ԻՏԱԼԻԱ ՄՏԱՌԳ ԳԵՐՄԱՆ ՊԱՀԱՋՆԵՐԸ

ՊԵՐԼԻՆ. — Իտալիոյ արտաքին նախարարութեան խորհրդական Սուվիցոյ այս առաւօտ հաս կեալ և կայտարարեց ինչ ընդունուեցաւ պայտանական անտեսութեան կողմէ: Զեկուած մը զորք զիւրականութեան պատիւ ընծայեց:

ՀՈՒՄ. — Սուվիցոյ Պերլին այցելութիւնը կարեւոր է, որովհետեւ վերջերս մը փոխուած են իտալիական յարաբերութիւնները: Այսպէս, Իտալիոյ խորհուրդ է եղբոր Գերմանիոյ պայտանութեան մասին վերջերս հարցազուած տեղեկութիւններէն, որոնք համաձայն Գերմանիոյ կ'ըսէ 300,000 հոգնեցող բանակ մը, զորմատի ինքնաշարժներ (քաճի) ստանումով և ծառայողներով: Իտալիա այս պահանջը լուրջ սպառնալիք կը նկատէ խորհրդակցութեան համար: Մոսկուայի կը պնդէ թէ այս պահանջը պիտի խթանէ սպառնալիքները մըն, և ասոր համար է որ Պերլին զրկեց իր խորհրդակցութեան:

Սեւոյ, Խոսակցող կը խորհի միջնորդել Ռուսիոյ և Գերմանիոյ միջև: Երբ հրապարակուեց պայտանութեան անի ջնջելու նաև այս կէտը:

